

BOSNA: NOVA SPORENJA OKO PRESUDE MSP-a

Author: IWPR
ICTY

Prošlogodišnja presuda Međunarodnog suda pravde izazvala nove političke nesuglasice u Bosni. Bosanske žrtve balkanskih ratova koji su vođeni tokom devedesetih pozdravile su prošlogodišnju presudu Međunarodnog suda pravde (MSP), po kojoj je Srbija kriva zbog toga što nije kaznila počiniocima genocida. Međutim, 12 meseci kasnije, čini se da je ta presuda poslužila jedino produbljanju političkih podela u zemlji.

Nakon što je najviši svetski sud saopštio presudu, ona je u Bosni i Srbiji bila različito protumačena.

Bošnjaci su se usredsredili na činjenicu da je Srbija proglašena krivom što nije iskoristila svoj uticaj kako bi sprečila genocid i što nije ispunila obavezu da kazni počiniocima, dok je Beograd slavio zbog toga što je oslobođen direktne odgovornosti za genocid – pri čemu ga nisu previše brinule nijanse, kao što je zaključak o delimičnoj odgovornosti.

Srbija još uvek nije uhapsila osumnjičene za ratne zločine, Ratka Mladića i Radovana Karadžića, uprkos činjenici da presuda MSP-a sadrži i nalog da se „odmah preduzmu koraci . . . kako bi pojedinci koji su optuženi za genocid bili predati MKSJ-u [Međunarodni krivični sud za bivšu Jugoslaviju], i kako bi se u potpunosti sarađivalo s Tribunalom“.

Bosanski lideri, čije su zajednice tokom devedesetih međusobno ratovale, sada se ne mogu usaglasiti oko toga šta bi trebalo preduzeti protiv Srbije zbog toga što nije predala optuženike.

Bošnjački i hrvatski član državnog predsedništva – Haris Silajdžić i Željko Komšić – odlučili su da od Saveta bezbednosti zatraže da Srbiju prinudi da se povinuje presudi MSP-a i napokon Haškom tribunalu izruči sve begunce.

Međutim, srpski član predsedništva, Nebojša Radmanović – koga je podržao i parlament srpske polovine zemlje – uložio je veto na tu odluku, tvrdeći da je ona štetna po „vitalne interese bosanskih Srba“.

Obraćajući se 22. februara parlamentu bosanskih Srba, Radmanović je kazao da bi upućivanje takvog zahteva Savetu bezbednosti „takođe bilo protivno dobrosusedskim odnosima sa Srbijom, te da ono stiže u najtežem periodu za tu zemlju“.

Prilično je čudno da presuda MSP-a u Bosni nikada nije integralno prevedena na lokalne jezike, niti je objavljena u tamošnjem Službenom glasniku. To je nešto što hitno treba učiniti – smatra Sakib Softić, bivši šef tima koji je pred MSP-om zastupao Bosnu.

„Tek kada presuda bude prevedena i dostupna svim stanovnicima Bosne i Hercegovine, moći ćemo da razmislimo i o daljim merama koje možemo da preduzmemo“, rekao je on.

U Srbiji pak prevladava stav da odluka MSP-a nije obavezujuća, te da se radi o pukoj preporuci o tome

koje bi korake zemlja trebalo da preduzme nakon presude.

„Srbija nije bila obavezna da ispuni zahteve sudija MSP-a za punom saradnjom s Haškim tribunalom“, kaže Radoslav Stojanović, šef pravnog tima koji je Beograd zastupao pred MSP-om.

„Stoga, Savet bezbednosti UN-a ne može da nas kazni zato što nismo ispunili te zahteve.“

Međutim, Stojanović dodaje i da to ne znači da se Srbija ne treba truditi da sa MKSJ-om sarađuje u potpunosti.

„To je naša moralna obaveza i to pitanje ne treba da bude zapostavljeno“, rekao je on.

Portparol srbijanskog tužioca za ratne zločine, Bruno Vekarić, izjavio je da Srbija trenutno ima previše drugih problema, te da nije u mogućnosti da se bavi presudom MSP-a.

Gnevna zbog podrške Zapada Kosovu – koje je 17. februara proglasilo samostalnost – zemlja je zapretila da će prekinuti veze sa svim zemljama koje priznaju nezavisnost te pokrajine, uključujući SAD i većinu članica EU-a.

„Iako sam kao srbijanski državljanin zadovoljan time što je moja zemlja oslobođena direktne odgovornosti za bosanski genocid, izvesno je da nas presuda – u kojoj se jasno kaže kako Srbija nije učinila dovoljno da bi sprečila i kaznila počinioce tog zločina – obavezuje da povodom nje nešto preduzmemo“, kaže Vekarić.

Bivši „ad hok“ sudija u MSP-u, Vojin Dimitrijević, kaže kako činjenica da Srbija još uvek nije učinila ništa kako bi se povinovala odluci MSP-a – svejedno da li je u pravnom smislu to obavezna da učini ili nije – neće popraviti reputaciju Beograda.

„Srbija neprekidno poziva na poštovanje međunarodnog prava kada je reč o secesiji Kosova, ali kako da to bude shvaćeno ozbiljno kada Beograd i sam krši međunarodno pravo?“, upitao je on.

Ana Jerosimović iz beogradskog Centra za ljudska prava krivi medije zbog toga što srbijanskoj javnosti nisu pružili adekvatno tumačenje presude.

„Nije bilo javne debate o ovoj presudi, a jedinu zvaničnu izjavu u vezi sa njom dao je predsednik Srbije Boris Tadić, koji je rekao da bi Narodna skupština trebalo da usvoji deklaraciju kojom bi osudila genocid u Srebrenici. Nažalost, to se nikada nije dogodilo“, kaže ona.

Aktivisti su od međunarodnih tužilaca zatražili da preduzmu dodatne korake kako bi revidirali presudu. Jedna od mera moglo bi da bude zalaganje za obnavljanje procesa, koje je moguće ukoliko se u narednih devet godina pojave novi uverljivi dokazi.

Takvi su dokazi možda skriveni u transkriptima sa sastanaka srbijanskog Vrhovnog saveta odbrane (VSO).

Ta dokumenta, koje sudije MSP-a nisu zatražile od Srbije, mnogi u Bosni smatraju izuzetno važnim.

Aktivisti veruju da se iz njih vidi u kojoj su meri najviši zvaničnici Beograda bili umešani u masakr koji je 1995. u Srebrenici izvršen nad oko 8,000 bošnjačkih muškaraca i dečaka, i koji su i MKSJ i MSP okarakterisali kao genocid.

Viša predavačica na Fakultetu kriminalističkih nauka u Sarajevu, Edina Bećirević, izjavila je kako tužiocima moraju biti domišljati pri korišćenju dostupnih dokaza, uprkos zvaničnoj tajnosti.

„Knjiga koju je napisao bivši predsednik Crne Gore, Momir Bulatović, pod naslovom 'Neizgovorena odbrana', sadrži veliku broj poverljivih dokumenata i transkripata VSO-a koje sudije MSP-a, u vreme kada je Bosna pred tim sudom izvodila dokaze, nisu zatražile od Srbije“, rekla je ona.

„Već i ova knjiga bi trebalo da bude dovoljan razlog za obnavljanje pritiska na Srbiju da u potpunosti otkrije ta dokumenta. Ako svi transkripti VSO-a – uključujući one iz 1995. – konačno postanu javni, Bosna bi možda bila u prilici i da obnovi proces pred MSP-om. A možda bi ga, ovaj put, čak i dobila.“

Location: Kosovo
Bosnia and
Herzegovina

Source URL: <https://iwpr.net/sr/global-voices/bosna-nova-sporenja-oko-presude-msp>